

Betänkande från Mottagandeutredningen (SOU 2018:22) *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande*

Föreningen Sveriges socialchefers yttrande på betänkandet

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) bedömer att en ny ansvarsfördelning enligt utredningens huvudförslag skulle bidra till bättre förutsättningar för integration, och ser därför i huvudsak positivt på förslaget. En avgörande faktor oavsett vem som har huvudansvar för mottagandet är möjligheterna till framförhållning och planering. Prognoserna för antalet asylsökande som söker sig till Sverige kommer alltid att innehålla stor osäkerhet. Med utredningens förslag får kommunerna ett ökat ansvar att med relativt kort varsel kunna erbjuda boende till nya asylsökande. FSS bedömer att det behöver finnas en riksövergripande samplanering och beredskap för ett eventuellt oförutsett höjt antal asylsökande och att det bör tas fram en beredskapsplan som kan gälla vid extraordinärt högt mottagande.

FSS anser att samtliga utredningens förslag är beroende av gott samarbete, regelbundna samråd och en nära samverkan mellan stat och kommuner för att vara effektiva och bidra till långsiktigt god etablering för nyanlända.

FSS är i huvudsak positiv till utredningens förslag om ankomstcenter och tidigare-lagd kommunplacering, och bedömer att förslagen gynnar en snabbare etableringsprocess. För de kommuner där placering av ankomst- och avresecenter kan bli aktuell är det viktigt att planeringen sker i nära samverkan med berörd kommun. För att systemet ska hålla är det dock avgörande att staten tydligt tar hela ansvaret för personer som fått avslag på sin asylansökan, och att dessa inte stannar kvar i kommunerna.

FSS bedömer att huvudförslaget skulle innebära förbättringar jämfört med dagens system. Huvudförslaget i utredningen skulle innebära att nyanlända slipper riskera att flytta upprepade gånger och långsiktiga arbetsmarknadsinsatser skulle kunna påbörjas tidigt och genomföras med ökad kontinuitet utan avbrott. Förslaget ställer höga krav på kommunernas möjligheter att ordna boenden, speciellt för kommuner där det råder bostadsbrist generellt. Rimlig planeringstid är en förutsättning för att denna ansvarsfördelning ska vara möjlig. FSS anser även att statens ersättning måste täcka kostnader för kommunernas beredskap, till exempel i form av ersättning för tomgångshyror.

Enligt utredningens förslag ska anvisningskommunen erbjuda asylsökande boende inom tre veckor från tidpunkten för beslut om anvisning. FSS bedömer att planeringstiden bör förlängas, för att öka möjligheterna till hållbara boendelösningar och möjliggöra god matchning till rätt boenden. Det är speciellt viktigt utifrån ett barnperspektiv att onödiga omflyttningar undviks, eftersom det ofta medför förseningar och/eller avbrott i skolgång och förskola.

Individuellt anpassade arbetsmarknadsinsatser med god anknytning till den lokala arbetsmarknaden är viktiga förutsättningar för etablering i samhället och på arbets- och bostadsmarknaden. FSS anser att det är viktigt att kommunerna har rätt att

påbörja arbetsmarknadsinsatser direkt när en individ anvisas till kommunen. FSS anser att för att kommunerna ska kunna fullgöra det uppdrag som utredningens huvudförslag innebär behöver Arbetsförmedlingens uppdrag ändras, och kommunen istället få ökat ansvar för etableringsinsatserna inklusive ekonomisk kompensation för att ta över uppdraget. Utan det formella uppdraget för etableringsinsatserna har kommunerna begränsade möjligheter och verktyg att långsiktigt ta ansvar för etableringen.

FSS ser generellt positivt på förslaget att begränsa möjligheterna till eget boende (ebo). Utredningen innehåller dock inte konkreta förslag på hur kontroll och uppföljning av boendena ska gå till. FSS ser svårigheter med de föreslagna registerkontrollerna eftersom det i dagsläget ofta förekommer att asylsökande inte bor på den adress där de är registrerade. Förslaget om att helt undanta vissa kommundelar från möjligheten till ebo kan därför vara mer verkningsfullt.

Utredningens förslag baseras på att kommunsektorn kompenseras fullt ut för sina nya uppgifter. FSS ifrågasätter nivån på ersättningar även om FSS ser positivt på att ett nytt ersättningssystem baseras på schabloner, eftersom dagens system med åter-sökning av faktiska kostnader är administrativt resurskrävande. FSS anser att förslagen till ersättningsnivåer behöver höjas för att säkerställa att kommunerna har förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag och för att olika målgrupper inte ska ställas mot varandra ur ett ekonomiskt perspektiv. Det riskerar att urholka socialtjänstens uppdrag gentemot alla målgrupper. FSS anser därför att ersättningen för initialt ekonomiskt bistånd bör höjas för att motsvara kommunens kostnader under tre månader. Det bör vara möjligt för kommuner att återsöka faktiska kostnader för kvotflyktingar. Utredningen föreslår en schablonbaserad dygnersättning per boendeplats om cirka 115 kr per dygn och plats. Beloppet är framtaget utifrån nuvarande kostnader för asylboende i Migrationsverkets regi. FSS kan konstatera att beloppet är långt ifrån tillräckligt för att täcka kostnaderna för boende.

Migrationsverket föreslås få rätt att anvisa barn i ankomstfasen till kommunerna, så att ansvaret kan delas mellan fler kommuner. Utredningen föreslår dock inga stora förändringar i ansvarsfördelningen kring mottagandet av ensamkommande barn, och kommunerna föreslås behålla ansvaret för det initiala mottagandet. FSS delar utredningens bedömningar kring mottagandet av ensamkommande barn, och ser positivt på att ansvarsfördelningen inte ändras för denna grupp. Kommunerna har utvecklat kompetens, erfarenhet och organisation för att erbjuda ett tryggt mottagande utifrån ett barnperspektiv, och FSS anser därför att kommunerna är de aktörer som är bäst lämpade att ansvara för mottagandet av ensamkommande barn, både initialt och långsiktigt.

För Föreningen Sveriges socialchefer

Lars Liljedahl, ordförande

Föreningen Sveriges socialchefer är en partipolitiskt obunden förening som verkar för utveckling av den svenska välfärdsmodellen. Vi arrangerar årligen den socialpolitiska konferensen Socialcheferdagarna. Läs mer på socialchefer.se och socialcheferdagarna.se